

SM/Poliisiosasto, Virpi Koivu

Lausuntokooste

Helmikuu 2016 (päivitetty lokakuussa 2016)

Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus

Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän muistion liitteenä olevaan hallituksen esityksen luonnokseen on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta:

Valtioneuvoston kanslia
Ulkoasiainministeriö
Oikeusministeriö
Sisäministeriö - poliisiosasto, rajavartio-osasto
Valtiovarainministeriö, ICT
Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Pankki
Finanssivalvonta
Korkein hallinto-oikeus
Markkinaoikeus
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Ahvenanmaan maakuntahallitus
Energiavirasto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Keskusrikospoliisi
Oikeusrekisterikeskus
Patentti- ja rekisterihallitus
Poliisihallitus
Rahanpesun selvittelykeskus
Suojelupoliisi
Tietosuojavaltuutettu
Tulli
Valtiokonttori
Valtion Eläkerahasto
Verohallinto
Verohallinto/Harmaan talouden selvitysyksikkö
Arvopaperimarkkinayhdistys
Autoalan keskusliitto ry
Danske Bank Oyj
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Euroclear Finland Oy
Finanssialan Keskusliitto
Fintoto Oy
Hakaniemen Pantti Oy
Helsingin Pantti-Osakeyhtiö
Hämeen Panttilainakonttori Oy
Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta

Keskuskauppakamari
Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta
Kiinteistöväilytysalan Keskusliitto ry
Kymen Panttilainaamo Oy
Lahden Pantti Oy
Lohjan Panttilaina Osakeyhtiö
Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry
MP-Kauppiat ry
NASDAQ OMX Helsinki Oy
Nordea Pankki Suomi Oyj
OP Osuuskunta
Osakesäästäjien keskusliitto
Oulun Panttilainakonttori Oy
Paf
Päijät-Hämeen Pantti Oy
Raha-automaattiyhdistys
Salon Pantti Oy
S-pankki Oy
Suomen Antiikkikauppiat ry
Suomen Arvopantti Oy
Suomen Asianajaliitto
Suomen auktorisoidut lakimiehet
Suomen Kiinteistöväilyttäjäliitto -Finlands Fastighetsmäklareförbund ry
Suomen Kelloseppäliitto ry
Suomen Kultaseppien Liitto ry
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Luottopantti Oy
Suomen perimistöimistöjen liitto ry
Suomen Taide- ja Antiikkikauppioiden Yhdistys STAY ry
Suomen Taloushallintoliitto ry
Suomen Tilintarkastajat ry
Suomen Yrittäjät
Turkiskaupan liitto ry
Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Arvopaperilautakunta
Veikkaus Oy
Venealan keskusliitto Finnboat ry

Lausuntoihin sisältyvät jakelussa olleiden lisäksi Väestörekisterikeskuksen ja Transparency Internationalin toimittamat lausunnot. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Suomen Pankki, ulkoasiainministeriö ja Helsingin Pantti-Oy eivät esittäneet huomautuksia työryhmän ehdotukseen. Sisäministeriön poliisiosasto ei esittelystä vastaavana lausu työryhmän ehdotusten sisällöstä. Se on pyytänyt sisäisen lausunnon rajavartio-osastolta. JHTT-lautakunta päätti kokouksessaan 14.12, ettei anna lausuntoa rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta. Alla olevaan koosteeseen on poimittu lausuntojen pääasialliset huomiot.

Energiavirasto

Energiavirasto yhtyy työryhmän ehdotukseen sen asemasta. Se katsoo kuitenkin, että esityksellä on henkilöresurssivaikutuksia yhden henkilötyövuoden verran.

Sisäministeriö/ rajavartio-osasto

Rajavartio-osasto kiinnittää huomiota siihen, että sillä on toimivalta rahanpesurikosten esitutkinnassa ainoastaan poliisin pyynnöstä. Se voi tutkia itsenäisesti ainoastaan kätkemisrikoksen. Rajavartio-osasto katsoo, että rajavartiolaitoksella tulisi olla mahdollisuus tutkia itsenäisesti myös rahanpesurikosepäilyä. Se toteaa kuitenkin selvittävänsä lainmuutostarpeet tältä osin rajavartiolaitoksen rikostorjuntalahankkeen yhteydessä.

Keskusrikospoliisi

Keskusrikospoliisi katsoo, että kynnsarvoilmoitukset tulisi tehdä pakollisiksi toimijoille, jotka harjoittavat maksulaitoslain (29712010) 1 §:n 5 kohdassa tarkoitettua rahanvälitystä. Keskusrikospoliisi esittää, että ilmoituksen liitettävien tietojen listaan lisätään velvollisuus ilmoittaa liiketoimeen liittyvät tilit, niiden haltijat ja käyttöön oikeutetut, mikäli ne ovat tiedossa. Ehdotuksen 7 luvun 2 §:n 5 momentin mukaan ilmoituksen tekijän nimi ja henkilöllisyys ovat salassa pidettäviä tietoja. Keskusrikospoliisi esittää, että säädöstä täydennettäisiin siten, että luovutuksen saajalla on sama salassapitovelvollisuus kuin rahanpesun selvittelykeskuksella.

Ehdotuksen 7 luvun 5 §:ssä esitetään Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeutta keskeyttää liiketoimi pidennettäväksi 10 arkipäivään entisen viiden sijasta. Keskusrikospoliisi pitää keskeyttämissäätöksen pidentämisestä erittäin tarpeellisina, mutta esittää, että määräaika pidennetään esityksessä mainituilla perusteilla 10 arkipäivän sijasta 30 päiväksi.

Suojelupoliisi

Suojelupoliisi pitää perusteltuna rahanvälittäjien osalta ilmoitusvelvollisuuden kynnsarvon madaltamista 1000 euroon.

Poliisihallitus

Poliisihallitus katsoo keskusrikospoliisin tavoin, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi vakavasti harkita kynnsarvoilmoitusten tekemistä pakollisiksi maksuvälitystä harjoittaville. Poliisihallitus kiinnittää huomiota myös salassapitovelvollisuuteen ja pitää erittäin tärkeänä, että esitykseen lisätään kirjaus siitä, että esitutkintaviranomaisella tulee olla yhtäläinen velvollisuus salata henkilötiedot kuin rahanpesun selvittelykeskuksellakin. Poliisihallitus tukee ehdotusta määräaikaisen liiketoimen keskeytyksen keston pidentämisestä, mutta esittää, että keskeyttämisen määräaika säädettäisiin 30 päivän pituiseksi.

Poliisihallituksen pääasiallinen kritiikki kohdistuu ehdotettuihin rahanpelipalveluiden tarjoajia koskeviin säännöksiin. Esimerkiksi elinkeinonharjoittajat ja yhtiöt, jotka välittävät rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja jäisivät esityksen mukaan ilman valvoja. Työryhmän esityksen perusteella jää epäselväksi kattaako esitys internetissä toimeenpantavat rahapelit ja kuuluvatko ne kokonaisuudessaan rahanpesulain soveltamisalaan. Poliisihallituksen mukaan kaikki internetissä toimeenpantavat rahapelit tulee olla kokonaisuudessaan rahanpesulainsäädännön soveltamisalassa, ja Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että myös internetissä on tarjolla raha-automaateiksi katsottavia pelituotteita. Se katsoo, että soveltamisalaa koskeva poikkeus tulisi perustella tarkemmin riskien valossa. Poliisihallitus katsoo myös, että muussa rahapelitoiminnassa kuin pelikasinotoiminnassa ei voida työryhmän esityksen mukaisesti kokonaan poiketa direktiivin 11 artiklan a kohdasta. Poliisihallitus kritisoi myös

asiakkaan tunnistamista koskevia säännöksiä rahapeliin osalta. Poliisihallitus esittää myös eräitä tarkistuksia ehdotettuihin säännöksiin ja pitää tärkeänä, että rahanpesulaissa käytetyt määritelmät vastaavat niitä, joita käytetään arpajaislaissa.

Rahapeliyhteisöt

Rahapeliyhteisöt (Raha-automaattiyhdistys, Veikkaus ja Fintoto) ovat antaneet yhteisen lausunnon, jossa ne kiinnittävät huomiota vireillä olevaan arpajaislainsäädännön uudistamiseen. Peliyhteisöjen yhdistämishankkeen vuoksi ne katsovat, että rahanpesulain tullessa voimaan ne eivät vielä pysty suorittamaan kokonaisasiakkuuksien seurantaan rahanpesulain edellyttämällä tavalla, mikä tulisi huomioida valmistelun yhteydessä. Lisäksi peliyhteisöt kiinnittävät huomiota arpajaislain ja rahanpesulain terminologian yhdenmukaisuuden varmistamiseen. Peliyhteisöt tukevat työryhmän ehdotuksia raha-automaattien ja asiamiesten osalta. Asiakkaan tunnistamisen osalta peliyhteisöt kiinnittävät huomiota myös poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamiseen ja pitävät ehdotettuja säännöksiä riittämättöminä. Hallinnollisten seuraamusten julkistamista ne eivät pidä tarpeellisena.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota ehdotettujen säännösten aiheuttamaan hallinnolliseen taakkaan ja katsoo, että yritysten hallinnollinen taakka ei saisi kasvaa enempää kuin on välttämätöntä direktiivin täytäntöönpanon kannalta. Direktiivin mahdollistamat joustot tulisi käyttää täysimääräisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää riskiperusteista lähestymistapaa tärkeänä. Tosiasiallisten edunsaajien tunnistamisen osalta se katsoo, että rahanpesulaissa tulee pitäytyä direktiivin mukaisissa omistussuuden määrän rajoissa. Oikeusministeriön tavoin se kiinnittää kuitenkin huomiota yhdistysten ja asunto-osakeyhtiöiden osalta siihen, että sääntelyn keventämisen mahdollisuuksia tulisi tarkastella. Patentti- ja rekisterihallitukselle tulee turvata riittävät resurssit ja määräraha jo ennen ilmoitusmenettelyn aloittamista. Hallinnollisten sanktioiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö puoltaa työryhmän ehdottamaa hajautettua mallia. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että tulisi hyödyntää direktiivin sääntelyn keventämistä koskeva mahdollisuus ilmoitusvelvollisten riskiarvioiden osalta. Se esittää lisäksi työryhmän muistioon eräitä muita yksittäisiä näkökohtia.

Euroclear

Euroclear esittää eräitä tarkennuksia rahanpesulain soveltamisalaan.

Verohallinto/ harmaan talouden selvitysyksikkö

Selvitysyksikkö esittää kehittämissuhteita ehdotettuun edunsaajarekisteriin, rahanpesun valvontarekisteriin sekä rahanpesun selvittelykeskuksen tiedonvälitykseen liittyen. Selvitysyksikkö esittää kehittämissuhteita tässä yhteydessä myös tiettyjen muiden kuin rahanpesulain (503/2008) mukaan valvottavien yritysten osalta aluehallintoviraston suorittaman valvonnan tehostamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Selvitysyksikkö pitää edunsaajarekisterin tosiasiallista edunsaajaa koskevaa soveltamiskynnystä liian korkeana ja katsoo, että sen tulisi olla 10 %:n määräysvalta tai omistussuus. Aluehallintovirastolle ehdotetun rahanpesun valvontarekisterin osalta se katsoo, että liiketoimintakieltotarkastelu ei ole riittävä keino varmistaa hakijan luotettavuutta. esittää, että ehdotetun uuden rahanpesulain rahanpesun valvontarekisteriä koskevan 5 luvun säännöksiä muutetaan siten, että 5 §:n luotettavuusarvion käyttöalaa laajennetaan koskemaan kaikkia niitä yrityksiä, jotka ovat

ilmoitusvelvollisia 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tulisi antaa kyseistä luotettavuusarviointia varten oikeus Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksiin.

Selvitysyksikkö esittää harkittavaksi, että neljännen rahapesudirektiivin yms. edellyttämien muutosten yhteydessä kuluttajaluottoja tarjoavien yritysten rekisteröintiä koskevia säännöksiä sekä perintätoimistojen ja panttilainauslaitosten toimilupia koskevia säännöksiä tarkennetaan niin, että luparekistereissä jo olevien yritysten sekä rekisteröintiä tai lupaa hakevan tai hakijayhteisönä toimivan tulisi hoitaa veroihin, eläke-työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksuihin tai tullin perimiin maksuihin liittyvät rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuutensa. Rekisteriviranomaiselle tulisi antaa luotettavuusarviointia varten oikeus Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksiin. Selvitysyksikkö esittää myös, että neljännen rahapesudirektiivin yms. edellyttämien muutosten yhteydessä tehostetaan myös kiinteistönvälitystä sekä vuokrahuoneiston välitystä harjoittavien yritysten valvontaa – joissain määrin vaikuttavammalla tavalla kuin mitä muistiossa on ehdotettu. Myös tätä tarkoitusta varten sen näkemyksen mukaan rekisteriviranomaiselle tulisi antaa luotettavuusarviointia varten oikeus harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksiin.

Rahanpesurekisterin osalta selvitysyksikkö huomioi, että ehdotuksen mukaan tietoja voitaisiin kuitenkin luovuttaa Verohallinnolle silloin, kun rahanpesuepäilyyn liittyvä esirikos on verorikos. Selvitysyksikkö esittää, että tietojen luovutuskynnyksen Verohallintoon tulisi olla matalampi. Toivottavin ja käytännön kannalta selvin tilanne olisi siten se, että laissa nimenomaisesti säädettäisiin, että rahanpesurekisterin tietoja voisi luovuttaa verovalvontaa varten. Verohallinto on esittänyt, että sille säädettäisiin oikeus pyytää ja saada rahanpesun selvittelykeskukselta yksittäistapauksessa ja mahdollisesti myös massaluonteisesti rahanpesuilmoitusten tietoja veroviranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamista varten. Verohallinto saa nykyisin rahanpesun selvittelykeskukselta tietoja ainoastaan poliisin oma-aloitteisina luovutuksina. Viranomaisten väliselle yhteistyölle on selvitysyksikön näkemyksen mukaan tältä osin edelleen olemassa esteitä.

Transparency International Suomi ry

Transparency International Suomi ry kiinnittää lausunnossaan huomiota edunsaajarekisterin yleisjulkisuuteen. Sen näkemyksen mukaan tosiasiallisen edunsaajan soveltamisen kriteerinä tulisi olla 10 %:n omistusosuuden tai määräysvallan raja ja katsoo, että myös omistajuuden historiatiedot tulisi sisältyä rekisteriin.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutetun toimisto on kiinnittänyt huomiota siihen, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntajärjestelmä perustuu pitkälti eriasteiseen henkilötietojen käsittelyyn, ja on esittänyt eräitä tarkennuksia tuotavaksi esiin perusteluissa. Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan ns. feedback-toiminnon osalta olisi hyvä tuoda selvemmin esiin sen suhde salassapitointressiin. Tietosuojavaltuutetun toimisto on ottanut myös kantaa ehdotettuihin uusiin henkilörekistereihin. Aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisterin se kiinnittää huomiota rekisterin poikkeukselliseen luonteeseen valvontarekisterinä sekä sen laajempaan vaikutukseen, joka liittyy rekisterin säädettyyn julkisuuteen. Tämän osalta tulisi arvioida sitä, miten julkisuus palvelee torjuntajärjestelmän päämääriä. Tietosuojavaltuutetun toimisto esittää harkittavaksi, että luotettavuusarviointi ei tapahtuisi pelkästään rekisteröitäessä hakijaa, vaan myös silloin, kun 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin kirjataan

rekisteröitymisen estettä tarkoittava tieto. Tietosuojavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota myös hallinnollisia seuraamuksia koskevien tietojen julkistamiseen ja niiden pitkäaikaiseen ylläpitoon viranomaisen internet-sivuilla. Viranomaisen tulisi huolehtia myös tietojen poistamisesta, kun viiden vuoden määräaika päättyy.

Tietosuojavaltuutetun pääasiallinen kritiikki kohdistuu ehdotetun edunsaajarekisterin hajautettuun malliin. Sen näkemyksen mukaan ns. yhteisörekisterin sijasta tulisi luoda erillisrekisteri, jota patentti- ja rekisterihallitus voisi ylläpitää, ja jonka tietoja viranomaiset ja ilmoitusvelvolliset voisivat täydentää. Sen mukaan hajautettu malli johtaa henkilötietojen käsittelyyn, jota ei voida pitää tarkoitussidonnaisuuden kannalta yhteensopivana ja joka ei ole oikeasuhteinen tavoitellun päämäärän kannalta eikä ole siten välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa. Tietosuojavaltuutettu esittää harkittavaksi myös keskitetyn tietojärjestelmän perustamista poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamista varten. Tällainen voisi sen näkemyksen mukaan olla kytkettävissä Väestörekisterikeskuksen tehtäviin.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota tarpeeseen varmistaa, mahdollistaako direktiivi erityisesti yksityisiin elinkeinonharjoittajiin kohdistuvan sääntelyn keventämisen.

Oikeusministeriö on kiinnittänyt huomiota eräisiin ilmoitusvelvollisuuteen liittyviin näkökohtiin. Oikeusministeriön mukaan 4 luvun 1 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus antaa maksutta rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä asian selvittämiseksi, tulisi ennemmin kytkeä välttämättömyysedellytykseen. Sähköistä ilmoitusta koskevaa säännöstä tulisi tarkentaa. Rahanpesun selvittelykeskusta koskevien säännösten osalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota tarpeeseen selvittää hallituksen esityksen perusteluissa rahanpesulain ja poliisilain soveltamisen suhdetta.

Oikeusministeriö on tietosuojavaltuutetun tavoin kiinnittänyt huomiota ehdotetun aluehallintoviraston uuden rekisterin valvontatarkoitukseen sekä erityisesti elinkeinovapauden rajoituksiin. Luvan peruuttaminen on viranomaistoimena voimakkaampaa puuttumista yksilön oikeusasemaan kuin haetun luvan epääminen. Myös aluehallintoviraston tiedonsaantioikeus ehdotetun 5 luvun 6 §:n 3 momentin perusteella tulisi kytkeä välttämättömyysedellytykseen. Ilmoitusvelvollisen johdon toiminnan määräaikaisen rajoittamisen osalta tulisi oikeusministeriön näkemyksen mukaan huomioida suhteellisuusperiaate paremmin sitomalla 8 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan soveltaminen 3 kohdan mukaisesti edellytyksiin. Sääntelyä tulisi tarkentaa myös 8 luvun 8 §:ssa siltä osin kuin kyse on ilmoituskanavan riittävydestä.

Asetuksenantovaltuuksia koskevaa 10 luvun 7 §:n säännöstä tulisi täsmentää. Lisäksi asetuksenantovaltuuksia koskevat säännökset tulisi sijoittaa ao. perussäännöksen yhteyteen omaksi momentikseen. Oikeusministeriön mukaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota myös Ahvenanmaan ja valtakunnan toimivallan väliseen suhteeseen. Lakiluonnoksesta on syytä pyytää lausunto myös Ahvenanmaan valtuuskunnalta.

Hallinnollisten seuraamusten osalta oikeusministeriö katsoo, että säännöksiä tulee seuraamustoimivallan käytön osalta täydentää. Lisäksi tulisi tarkastella seuraamuksen määräämisen kriteerejä seuraamuksen ennakoitavuuden näkökulmasta. Oikeusministeriö esittää kriittisiä näkökohtia myös määrättävän rikemaksuun suuruudesta. Sen käsityksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi selvittää, onko EU-sääntelyn

puitteissa mahdollista säätää suhteellisuusperiaatteen mukaista nimenomaista säännöstä seuraamuksen määrän rajoittamisesta esimerkiksi vähäisimmälle tehokkaaksi katsottavalle tasolle.

Henkilötietojen käsittelyn osalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota aluehallintovirastolle ehdotettuun rahanpesun valvontarekisteriin. Tältä osin tulisi huomioida erityisesti rangaistustietojen käsittely arkaluonteisina tietoina sekä tietojen suojaamista koskevan vaatimuksen suhde tietojen luovuttamiseen yleisen tietoverkon välityksellä.

Oikeusministeriö kritisoi tosiasiallisen edunsaajan määritelmää, joka perustuu direktiivin 3 artiklan 6 kohtaan, ottaen huomioon direktiivin muiden tarkasteltujen kieliversioiden käyttämät ilmaisut. Oikeusministeriö kiinnittää samalla huomiota yhdistysten toiminnan luonteeseen huomioiden, että suurin osa rekisteröidyistä yhdistyksistä ei harjoita lainkaan tai erittäin vähäisessä määrin taloudellista toimintaa. Kyse on enemmän oheistoiminnasta.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnan osalta oikeusministeriö katsoo, että pykälän sanamuotoa ja sen perusteluja tulee tarkentaa esim. lisäämällä siihen uusi viimeinen momentti, jonka mukaan kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa säädetään erikseen.

Muutoksenhakua koskevien säännösten osalta oikeusministeriö puoltaa valitusluvan käyttöönottoa korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallinnollisia seuraamuksia, hallinnollisen pakkokeinon täytäntöönpanon sekä valvonta-asioiden osalta. Viranomaisen muutoksenhakuoikeus tulisi perustella. Oikeusministeriö esittää myös eräitä yksityiskohtia tarkennettavaksi. Lisäksi oikeusministeriö katsoo, että Finanssivalvonnan päätöksiin liittyvän muutoksenhaun keskittämisen ohella Helsingin hallinto-oikeuteen tulisi tarkastella vaihtoehtona sen hajauttamista useaan hallinto-oikeuteen.

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt lausunnossaan vaikutuksiin, joita ehdotetulla rahanpesun valvontarekisterillä olisi sen toimintaan. Henkilötyömäärän lisäys tulisi olemaan rekisterin perustamisvaiheessa noin 0,5 htv. Toiminnan vakiinnuttua tarvittavaa henkilötyömäärää on vaikea arvioida, koska muistiossa arvioidaan kyselyjä olevan vuosittain suuruusluokassa tuhansia. Aluehallintovirastolla voisi olla kuitenkin mahdollisuus ottaa käyttöön kyselyrajapinta oikeusrekisterikeskuksen saatua järjestelmänsä uusittua. Oikeusrekisterikeskuksessa uuden viranomaisen liittyminen kyselyrajapintaan aiheuttaa vähäisen määrän järjestelmämuutoksia sekä tietoliikenneavauksista johtuvaa testausta ja -kustannuksia. Kustannusten arvioidaan olevan 10 000 – 20 000 €, mikäli rajapinta rakennetaan yhteen aluehallintoviraston tietojärjestelmään. Oikeusrekisterikeskus katsoo, että tähän tarvittaisiin erillisiä rahaita.

Oikeusrekisterikeskus ehdottaa, että 9 luvun 9 §:n säännöstä muutettaisiin siten, että Oikeusrekisterikeskus palauttaisi hakemuksesta jo maksetun rikemaksun ja seuraamusmaksun, jos samasta teosta, jonka perusteella rikemaksu tai seuraamusmaksu on määrätty, tuomittaisiin rangaistus rikoslain perusteella. Oikeusrekisterikeskus esittää ehdotettua rahanpesulain 10 luvun 5 §:ää muutettavaksi siten, että rahanpesulain perusteella määrättävät hallinnolliset seuraamusmaksut täytäntöönpantaisiin lainvoimaisen päätöksen tai tuomion perusteella. Siten nyt tarkasteltavan rahanpesulain 9 luvun 9 §:n mukaisia maksujen palautuksia ei aiheutuisi hallinnollisten seuraamusmaksujen muutoksenhausta johtuen lainkaan. Oikeusrekisterikeskus ehdottaa säännöstä muutettavaksi myös siten, että maksetun rikemaksun ja

seuraamusmaksun palautus edellyttäisi aina asianomaisen henkilön tai oikeushenkilön hakemusta Oikeusrekisterikeskukselle. Oikeusrekisterikeskus ehdottaa lisäksi, että maksujen täytäntöönpanoa koskevaan säännökseen tai ainakin perustelutekstiin lisättäisiin perusteet siitä, miten korko rikemaksuille ja seuraamusmaksuille määräytyy.

Helsingin hallinto-oikeus

Helsingin hallinto-oikeus pitää perusteltuna sitä, että korkein hallinto-oikeus ei toimi ensimmäisenä muutoksenhakuasteena. Keskittäminen Helsingin hallinto-oikeuteen on myös sinänsä johdonmukainen ratkaisu. Se katsoo kuitenkin, että työryhmän ehdottamat muutoksenhakua koskevat säännökset ovat vaarassa aiheuttaa ruuhkaa Helsingin hallinto-oikeuteen, jonne on jo nyt keskitetty muitakin asiaryhmiä. Vaikutustenarviointia tulee täydentää siltä osin kuin kyse on seuraamusten dekriminallisoinnin ja muiden ehdotusten mahdollisista vaikutuksista muutoksenhaun lisääntymiseen. Helsingin hallinto-oikeus esittää myös huomioita eräiden pykälien muotoiluista.

Valtakunnansyyttäjän virasto

Valtakunnansyyttäjän virasto tukee rahanpesulainsäädännön rikkomusten dekriminallisointia. Se katsoo, että valvontaviranomaisten kynnyksen puuttua rikkomuksiin tulisi vastata syytä epäillä –kynnystä. Ennakoitavuuden näkökulmasta hallinnolliset seuraamukset ja niiden määräämisperusteet tulisi sen näkemyksen mukaan julkistaa. Julkaistussa ratkaisussa ei ole aina välttämätöntä yksilöidä seuraamuksen kohdetta. Valtakunnansyyttäjän virasto kiinnittää huomiota myös siihen, että laajemman selvityksen hankkiminen sen arvioimiseksi, onko kyseessä rahanpesurikos tai muu rikos, voi käynnistää hallinnollisen menettelyn ne bis in idem –vaikutuksen. Tästä syystä valvontaviranomaisen tulisi tarkoin harkita, ohjataanko asia hallinnolliseen vai rikosoikeudelliseen menettelyyn.

Suomen Asiakastieto Oy

Suomen Asiakastieto Oy tukee ehdotuksen mukaista riskiperusteista lähestymistapaa ja ehdotettua rahanpesun valvontarekisteriä. Suomen Asiakastieto Oy haluaa kiinnittää huomiota luottotietolain säännöksiin, joiden valossa sen arvion mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan rekisteriin voidaan siis tallettaa myös tiedot ehdotetusta rahanpesun valvontarekisteristä. Suomen Asiakastieto Oy pitää tärkeänä, että tietojen luovutus Aluehallintoviraston ylläpitämästä rekisteristä tullaan myös käytännössä järjestämään sujuvaksi. Asiakastieto Oy tukee myös ehdotettua edunsaajarekisteriä ja pitää ehdottoman tärkeänä, että edunsaajatietojen julkisuus ehdotuksen mukaisesti määräytyy kantarekisteriä koskevan sääntelyn mukaan. Sen mukaan sääntelyn voimaantulon ajankohtaan tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota.

Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallitus kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään, kaupparekisteriin ja yhdistysrekisteriin liittyviin näkökohtiin, sekä rahanpesulainsäädännön uudistamista koskevan ehdotuksen ja yhdistyslain muuttamista koskevan ehdotuksen väliseen suhteeseen. Patentti- ja rekisterihallitus kiinnittää huomiota direktiivin sisältämään tosiasiallisen edunsaajan määritelmään ja esittää harkittavaksi, voisiko sääntelyn ulkopuolelle jättää riskiperusteisesti ainakin aatteelliset yhdistykset ja eräät muut kaupparekisteriin merkityt elinkeinonharjoittajat ja yhteisöt. Jatkovalmistelussa tulisi myös tarkastella vielä, ketkä merkitään tosiasiallisiksi edunsaajiksi yhdistysten ja säätiöiden osalta.

Patentti- ja rekisterihallitus suhtautuu pääosin myönteisesti työryhmän ehdotuksiin edunsaajarekisterin perustamisen osalta. Se kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kaupparekisterin julkisuus poikkeaa ehdotetun edunsaajarekisterin tietojen julkisuudesta ja ehdottaa 6 luvun 1 §:ään lisättäväksi säännöstä tietojen ilmoittamisesta, luovuttamisesta ja julkisuudesta. Se kiinnittää myös huomiota ongelmiin, joita saattaa liittyä tietojen pitämiseen ajan tasalla sekä säännösten voimaantulon ajankohtiin.

Patentti- ja rekisterihallitus tukee sille ehdotettua tilintarkastajien valvontatehtävää rahanpesulaissa säädettyä tarkoitusta varten, mukaan lukien hallinnollisten seuraamusten määräämiseen liittyvä arviointi. Sen näkemyksen mukaan tulee arvioida riskiperusteisesti, voisiko uudet tehtävät hoitaa ilman lisäresursseja. Se esittää lisäksi eräitä yksityiskohtaisia huomioita tekstiin.

Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä rahanpesudirektiivin tavoitetta. Sen näkemyksen mukaan on kuitenkin tärkeää välttää laillisesti toimivien yritysten tarpeetonta hallinnollisen taakan lisäämistä. Erityisesti lain jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten tehokkaasti nyt esitettävät muutokset todellisuudessa estävät rahanpesua ja helpottavat terrorismin rahoittamisen estämistä sekä tarkastella näiden vaikutusten suhdetta yrityksille sääntelystä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan sekä lisävelvoitteisiin ja kustannuksiin. Edunsaajarekisterin osalta on lisäksi huomioitava, että työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan parhaillaan kaupparekisterilainsäädännön kokonaisuudistusta. On tärkeää, että nyt esitettävät muutokset huomioidaan tuossa työssä ja varmistetaan, ettei yrityksille synny päällekkäisiä velvoitteita. Esitämme, että edunsaajarekisteriä koskevat muutokset siirretään jatkovalmisteluun edellä mainittuun työryhmään.

Suomen Yrittäjät kiinnittää myös huomiota tosiasiallisen edunsaajan määritelmään suhteessa selonottovelvollisuuteen. Määritelmäsäännös tosiasiasa laajentaa yritysten selonottovelvollisuuden koskemaan paitsi yrityksen omistajia myös omistajayhteisöjen taustalla käytettävää määräysvaltaa ja tässä tapahtuvia muutoksia. Tämä on omiaan lisäämään yritysten selvittelytyötä sekä tietojen päivittämistyötä. Lisäksi lain jatkovalmistelussa tulisi vielä pohtia yritysten mahdollisuutta ilmoittaa edunsaajarekisteriin luonnollisten henkilöiden lisäksi myös oikeushenkilöitä. Suomen Yrittäjät kiinnittää myös huomiota julkisuuskysymyksiin ja katsoo, ettei rekisterijulkisuuden vaikutuksia ole riittävällä tavalla käsitelty esityksessä. Rekisteritietojen julkisuuden kannalta ongelmallista on myös se, ettei esityksessä ole otettu kantaa siihen, millä tavalla yksittäinen henkilö luonnollinen henkilö voi korjata rekisteriin merkittyjä tietoja. Ottaen huomioon, että velvoitteet kohdistuvat erittäin suureen yritysjoukkoon – henkilöstön koosta tai liikevaihdosta riippumatta - on edunsaajarekisteristä yrityksille aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia arvioitu varsin suppeasti. Muistiossa ei ole myöskään kaikkialta osin tuotu esiin sitä, mihin esitetyt arviot perustuvat. Riippumatta siitä, miten lisääntynyt työ tullaan järjestämään, esitys lisää jokaisen suomalaisen yrityksen kustannustaakkaa ja kokonaisuutena vaikutus on merkittävä. rekisterin käyttöönottoon ja rekisteröitymiseen on varattava riittävän pitkä siirtymäaika.

Autoalan keskusliitto ry

Autoalan keskusliiton mukaan rahanpesulainsäädäntöä uudistettaessa olisi syytä harkita miten lainsäädännölliset tavoitteet on mahdollista saavuttaa aiheuttamatta elinkeinoelämälle tarpeettomia kustannuksia tai ainakin mahdollisimman vähäisillä kustannuksilla. Ilmoitusvelvollisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi laatiman oman riskiarvion

laatimisvelvollisuudessa tulisi pysyä käytännön tasolla kohtuullisuudessa. Riskiarvio tulisi velvoittaa laatimaan vain siinä laajuudessa kuin on tarpeellista ottaen huomioon ilmoitusvelvollisen liiketoiminta ja resurssit. Rahanpesun valvontarekisterin perustaminen ja erityisesti siihen liittyvä sähköinen asiointimahdollisuus ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Elinkeinoelämän kannalta rekisteröitymisestä perittävä rekisteröintimaksu on kuitenkin kohtuuton. Hieman kohtuuttomalta Autoalan keskusliiton näkemyksen mukaan tuntuu myös, jos viranomaiset alkavat määrätä hallinnollisia seuraamuksia pelkästään sillä perusteella, että yritys on laiminlyönyt työntekijöiden koulutuksen lain osalta ilman, että tällä on ollut vaikutuksia yrityksen toimintaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kiinnittää lausunnossaan huomiota markkinaoikeuden roolin poistamiseen Finanssivalvonnan päätöksistä tehtävässä muutoksenhaussa. Se toivoo tältä osin vielä tarkempia perusteluja, huomioiden markkinaoikeuden erityisasiantuntemuksen ja Kuluttaja-asiamiehen ja Finanssivalvonnan rinnakkaisen roolin eräissä asioissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto kiinnittää huomiota myös ehdotettuun edunsaajarekisteriin ja katsoo, että sen tiedoille olisi tarvetta laajemminkin kuin rahanpesulainsäädännössä säädettyjä tarkoituksia varten. Lisäksi se kiinnittää huomiota siihen, että direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tulisi välttää tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja luoda sellainen sääntely-ympäristö, jossa yritykset voisivat kasvattaa liiketoimintaansa ilman, että sääntelyn noudattamisesta syntyy suhteettoman suuret kustannukset. Virasto pitää kannatettavana työryhmämuistiossa esitettyä perusteltua näkemystä, jonka mukaan neljännen rahanpesudirektiivin 47 artiklan 3 kohtaa ei ole syytä tulkita siten, että sen soveltamisalaan kuuluvia ammattiryhmiä, joiden toiminta ei ole luvanvaraista (kirjanpitäjät, veroneuvojat ja muut lakipalveluita tarjoavat), tulisi direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä luvanvaraistaa.

Perheyritysten liitto ry

Perheyritysten liitto ry yhtyy Keskuskauppakamarin lausuntoon ja esittää lisäksi eräitä tarkempia huomioita. Se kiinnittää huomiota muistiossa esitettyyn vaikutusarviointiin. Edunsaajarekisterin osalta muistiossa ei ole esitetty lainkaan vaikutusarviota siitä, miten edunsaajarekisteri vaikuttaa yritysten omistajiin. Erityisesti muistiosta puuttuu arviointi siitä, millaisia haittoja edunsaajarekisterin laaja yleisöjulkisuus tuo perustuslaissa säädetylle yksityiselämän suojalle. Perheyritysten liitto katsoo tämän olevan puute ja esittää, että jatkovalmistelussa arviointi on toteutettava. Se esittää huolensa myös ehdotusten aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta ja kustannuksista. Ehdotetun edunsaajarekisterin osalta Perheyritysten liitto katsoo, että edunsaajarekisteritietojen on oltava tehokkaasti eri viranomaisten käytössä rahanpesudirektiivin tarkoituksen eli rahanpesun estämisen toteuttamiseksi. Sen sijaan yleisöjulkisuudesta seuraa todennäköisesti tilanteita, joissa edunsaajarekisteritiedoista tehdään virheellisiä tulkintoja, joista on haittaa yritysten omistajille, heidän perheenjäsenilleen ja yritysten maineelle. Näitä haittoja ei esityksessä ole lainkaan huomioitu. Perheyritysten liitto esittää tähän liittyen myös huomioita yksityisyyden suojan varmistamisen tarpeesta.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

MaRa ry katsoo, että rahanpesulaissa ei saisi asettaa yrityksille tiukempia vaatimuksia kuin rahanpesudirektiivissä, viitaten hallitusohjelman tavoitteisiin. Se tukee työryhmän ehdotusta rahapelien tarjoajien osalta. Se arvioi, että kynnysarvon pudottaminen ei vaikuta haitallisesti pelipalveluihin ravintolatilaisissa. MaRa ry kiinnittää lausunnossaan huomiota myös tosiasiallisen edunsaajan 1 luvun 5 §:n määritelmään ja katsoo, että sen tulee olla täsmällinen eikä se saisi olla laajempi kuin direktiivin määritelmä. Sen näkemyksen mukaan ehdotettua säännöstä tulisi lieventää. Joka tapauksessa selvitysvelvollisuus tulee rajata ehdotuksen mukaisesti yrityksen ensimmäiseen portaaseen. Se katsoo myös, että 4 momentin ilmaisu ”tai hän muulla tavalla tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa yrityksessä” on liian epämääräinen ja tulisi poistaa. MaRa ry kiinnittää huomiota myös osakassopimusten mahdollisiin salassapitomääräyksiin, joita ei sen näkemyksen mukaan ole huomioitu. Edelleen 5 momentin osalta tulisi tarkentaa, ketä pidetään sen nojalla tosiasiallisina edunsaajina. Edunsaajarekisterin osalta MaRa ry katsoo, että ilmoitusmenettelyn tulee olla mahdollisimman kevyt ja maksuton. Perusteluissa tulisi ottaa kantaa erityistilanteisiin kuten yrityssaneeraukset. MaRa ry ei myöskään pidä tarpeellisena velvoitetta kaikille yrityksille ylläpitää luetteloa tosiasiallisista edunsaajistaan. Sen mukaan yrityksille tulisi jättää harkinnanvaraa siltä osin, millä tavalla nämä varmistavat rekisteriin tiedot tosiasiallisista edunsaajistaan.

Työeläkevakuuttajat ry

Työeläkevakuuttajat ry huomioi, että suomalainen eläkevakuutusala ei kuulu neljännen rahanpesudirektiivin soveltamisalaan ja pitää tästä syystä välttämättömänä sen erityispiirteiden huomioimista rahanpesulaissa. Työeläke kuuluu Suomessa vakuuttamispakon piiriin. Se pitää tärkeänä, että tilanteissa ja tapauksissa, joissa rahanpesuriski arvioidaan matalaksi, yksinkertaistettu tuntemismenettely säilyy aitona vaihtoehtona ja ilmoitusvelvollisella on riskiarvionsa perusteella mahdollisuus tarkemmin määritellä, mitä toimenpiteitä yksinkertaistettu tuntemismenettely sisältää. Se katsoo myös, että työeläkevakuuttajan velvollisuus selvittää vakuutuksenottajan asema poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä rajoittuisi tilanteisiin, joissa se on ilmoitusvelvollisen oman riskiarvioinnin perusteella tarpeen.

Suomen Asianajajaliitto

Asianajajaliitto kiinnittää lausunnossaan huomiota asianajajien asemaan perusoikeuksien turvaamisen näkökulmasta. Asianajajaliiton pääasiallinen kritiikki kohdistuu hallinnollisten seuraamusten määräämistä koskeviin toimivaltuuksiin. Se katsoo, että sillä tulisi olla oikeus määrätä rahanpesulain mukaisia seuraamuksia vastaavasti kuin muillakin valvontaviranomaisilla ja vastustaa seuraamusten määräämisoikeuden antamista Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Asianajajaliitto perustelee näkemyksensä laajalti perustuslain säännöksillä, EIT:n oikeuskäytännöllä ja direktiivin säännöksillä, kiinnittäen huomiota asianajajaliiton erityisasiantuntemukseen ja sen toimivaltuuksiin määrätä asianajajille kurinpitoseuraamuksia. Sen näkemyksen mukaan työryhmän ehdotus on perusteltu puutteellisesti. Asianajajaliitto esittää myös eräitä lakiehdotuksen yksityiskohtia koskevia kommentteja.

Finanssialan Keskusliitto

Finanssialan Keskusliitto pitää tärkeänä, että ”konsernin” sijaan lopullisessa lakiehdotuksessa käytetään ilmaisua ”konserni tai muu taloudellinen yhteenliittymä”, mikä mahdollistaa mainittujen samojen

menettelytapojen ja periaatteiden soveltamisen myös esimerkiksi talletuspankkien yhteenliittymissä, vakuutusyhtiöryhmissä sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymissä. Se kiinnittää huomiota siihen, että vahinkovakuutus tai suomalainen työeläkevakuutusala eivät kuulu rahanpesudirektiivin soveltamisalaan, mikä sen näkemyksen mukaan tulisi huomioida rahanpesulaissa siten, että asiakkaan tuntemiseen liittyvä toimenpiteet, kuten velvollisuus asiakkaan poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön (PEP) aseman selvittämiseen, jätettäisiin ilmoitusvelvollisen oman riskiperusteisen arvioinnin varaan.

Finanssialan Keskusliiton näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset edellyttävät merkittäviä muutoksia ilmoitusvelvollisten toimintapolitiikkoihin, -periaatteisiin ja menettelytapoihin, mikä edellyttää riittävää siirtymäaikaa. Finanssialan Keskusliitto esittääkin, että annettavat lait tulisivat voimaan aikaisintaan 1.6.2017. Finanssialan Keskusliitto kiinnittää myös huomiota taloudellisia vaikutuksia koskevaan arviointiin ja toteaa, että muutosten todellinen laajuus ei ole vielä tiedossa, ottaen huomioon vireillä olevan Euroopan finanssisektorin valvontaelinten ohjeiden valmistelutyön. Finanssialan Keskusliitto kritisoi myös ehdotettua valvontarakennetta ja valvojen valtuuksia antaa tarkentavia ohjeita.

Finanssialan Keskusliitto pitää tärkeänä riskiperusteista lähestymistapaa, mutta sen näkemyksen mukaan tätä koskevat säännökset kaipaavat tarkentamista. Erityisen tärkeänä on säilyttää mahdollisuus yksinkertaistettuun tuntemismenettelyyn nykyisen RESL:n 15 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden sekä valtioneuvoston asetuksessa eräisiin rahoitussopimuksiin liittyvästä yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä (1204/2011) tarkoitettujen rahoitussopimusten osalta. Finanssialan Keskusliitto toteaa, että rahanpesudirektiivin III luvun 30 artiklan 2 kappaleessa todetaan yksiselitteisesti, että ”jäsenvaltioiden on varmistettava, että näiden yhteisöjen ja muiden oikeushenkilöiden edellytetään antavan ilmoitusvelvollisille laillista omistajaa koskevien tietojen lisäksi tiedot tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta ilmoitusvelvollisten toteuttaessa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä II luvun mukaisesti”. FK pitää välttämättömänä, että velvoite sisällytetään sellaisenaan tulevaan rahanpesulakiin. Finanssialan Keskusliitto esittää myös eräitä muita ilmoitusvelvollisiin ja näiden asiakkaiden tunnistamiseen, mukaan lukien poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt, liittyviä yksityiskohtia koskevia kommentteja sekä edunsaajarekisterin julkisuusnäkökohtiin ja tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin liittyvää kritiikkiä. Erityisesti Finanssialan Keskusliitto kritisoi rahanpesun selvittelykeskuksen oikeutta luovuttaa tietoja muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.

Nordea

Nordea pitää tärkeänä varmistaa, että direktiivin säännökset riskiperusteiseen lähestymistapaan liittyen huomioidaan siten, että niitä on myös käytännössä mahdollista soveltaa. Tästä syystä lain säännökset eivät saisi olla liian yksityiskohtaiset. Se pitää myös tärkeänä varmistaa, että rahanpesulakia koskeva ehdotus on yhdenmukainen tietosuojasääntelyn kanssa. Nordea ei pidä riittävinä ehdotettuja tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista koskevia säännöksiä, mukaan lukien ehdotettua edunsaajarekisteriä koskevat säännökset ja selonottovelvollisuuden ulottuminen ainoastaan toiseen portaaseen saakka. Se katsoo, että riskien arviointia koskeviin säännöksiin tulisi kiinnittää jatkovalmistelussa huomiota. Nordea esittää myös yksityiskohtaisia kommentteja eräisiin asiakkaiden tuntemista ja tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista koskeviin säännöksiin. Se kiinnittää myös huomiota poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden

tunnistamiseen liittyviin velvoitteisiin. Finanssialan Keskusliiton tavoin Nordea kiinnittää huomiota valvontaviranomaisten toimivaltuuksiin antaa sitovia määräyksiä.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry

Suomen Perimistoimistojen Liitto Ry esittää, että yksinkertaistettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn liittyvät säännökset olisivat laissa kuten nykyisin. Lisäksi yhdistys, esittää, että laki tulisi voimaan vasta 1.6.2017 tai 26.6.2017, kuten direktiivissä mahdollistetaan. Lain voimaantuloajankohta pitää olla sellainen, että ilmoitusvelvollisilla on riittävästi aikaa tutustua valtioneuvoston ja aluehallintoviraston säännöksiin siitä, mitä yksinkertaistettu tuntemismenettely tarkoittaa käytännössä.

Suomen Tilintarkastajat ry

Suomen Tilintarkastajat ry pitää pääosin työryhmän ehdotuksia kannatettavina, huomioiden että ne perustuvat pitkälti neljänteen rahanpesudirektiiviin. Vaikka muistiossa esitetyt tavoitteita voidaan pitää perusteluina, voitaneen muistiossa esitettyjen menetelmien oikeasuhteisuus jossain määrin kyseenalaistaa. Esimerkiksi uuden edunsaajarekisterin pystyttäminen ja ylläpitäminen lisää kaikkien yhteisöjen hallinnollista taakkaa. Rekisterillä olisi kuitenkin vain informatiivinen tehtävä. Merkittävästä ja kaikkiin yhteisöihin kohdistuvasta lisäsääntelystä tulisi pidättäytyä ennen vaikuttavuusarviointien tekemistä. Se katsoo myös, että ilmoitusvelvollisen riskiarvioita koskevia säännöksiä tulisi vielä tarkentaa sen lausunnosta ilmeneviltä osin. Suomen Tilintarkastajat ry pitää rikkomuksista seuraavaa enimmäissummaa kohtuuttomana ja kiinnittää huomiota myös seuraamusten ne bis in idem –vaikutukseen ja luonnollisten ja oikeushenkilöiden suhteeseen seuraamusten määräämisessä.

Kiinteistöväälitysalan Keskusliitto ry

Kiinteistöväälitysalan Keskusliitto ry pitää yleisesti ottaen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaa lainsäädäntöä tarpeellisena ja sen tavoitetta tärkeänä. Myös Kiinteistöväälitysalan Keskusliitto pitää kiinteistöväälittäjien roolia merkityksellisenä lain tavoitteiden toteutumisessa, kunhan varmistetaan siitä, että lainsäädäntö tarjoaa ilmoitusvelvollisille riittävät keinot, joiden avulla nämä kykenevät täyttämään lain mukaiset velvoitteensa. Se korostaa lisäksi ilmoitusvelvollisten koon ja toiminnan luonteen huomioonottamista. Lain vaatimukset eivät saa muodostua kohtuuttomiksi alalla toimivien ilmoitusvelvollisten näkökulmasta tarkasteltuna. Se kiinnittää erityistä huomiota ilmoitusvelvollisen riskiarvioon ja erityyppisiin ilmoitusvelvollisiin. Lakiehdotus johtaisi siihen, että osa valtakunnallisista toimijoista tekisi yhden riskiarvion osan joutuessa tekemään niitä kymmenittäin. Tämä ei ole ilmoitusvelvollisten eikä myöskään valvojan viranomaisen näkökulmasta tarkasteltuna tarkoituksenmukaista. Jotta eri toimijat eivät joutuisi keskenään eriarvoiseen asemaan, tulee laissa mahdollistaa riskiarvion laatiminen ketjukohtaisesti siten, että eri palveluihin kohdistuvat riskit laaditaan ketjukohtaiseksi riskiarvioksi, jossa huomioidaan myös mahdolliset alueelliset ja toiminnalliset erot. Kiinteistöväälitysalan Keskusliitto katsoo, että poikkeuksen myöntämiseen liittyviä säännöksiä tulisi vielä tarkastella.

Elinkeinoelämän Keskusliitto

Elinkeinoelämän Keskusliiton pääasiallinen kritiikki kohdistuu vaikutustenarviointiin ja sääntelyyn siltä osin kuin työryhmä ehdottaa direktiiviä pidemmälle meneviä säännöksiä. Sen näkemyksen mukaan tulisi pitäytyä direktiivin tasossa. Elinkeinoelämän Keskusliitto kannattaa pääosin tosiasiallisia edunsaajia koskevia ehdotuksia, ml. toiseen portaaseen ulottuva selonottovelvollisuus, mutta katsoo että niitä tulisi vielä tarkistaa riskiperusteisen lähestymistavan paremmin huomioiden. Se pitää yritysten raportointivelvoitteita epätasaisesti määriteltynä ja ilmoitusvelvollisten velvollisuutta ylläpitää luettelo tosiasiallisista edunsaajistaan päällekkäisenä suhteessa rekisteröintiin. Ilmoitusvelvollisten tulisi sen näkemyksen mukaan voida ilmoittaa rekisteriin myös oikeushenkilö. Julkisuusnäkökohtia tulisi myös vielä tarkastella.

Elinkeinoelämän Keskusliitto kiinnittää myös huomiota eräisiin yksityiskohtiin, ml. hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset. Sen näkemyksen mukaan rikesakon mahdollisuus ja seuraamusmaksun mahdollisuus ovat päällekkäisiä sanktioita. Se ei tue virtuaalivaluuttapalveluiden tarjoajien sisällyttämistä lain soveltamisalaan ennen kuin EU-tasolla on saatu aikaan sääntelyä. Se pitää myös välttämättömän ehdotuksen tarkastelua EU:n tietosuojalainsäädännön valossa.

Keskuskauppakamari

Keskuskauppakamari pitää epäonnistuneena ja turhaa hallinnollista taakkaa aiheuttavana järjestelyä, jossa ilmoitusvelvollisten tulee ylläpitää tosiasiallisista edunsaajista luettelo samalla kuin niiden tulee rekisteröidä tiedot ehdotettuun edunsaajarekisteriin. Se katsoo, että esitykseen tulisi tehdä seuraavat muutokset: 1) tosiasiallisia edunsaajia koskevat määritelmät on laadittava edunsaajarekisterin osalta mahdollisimman selkeiksi ja yksiselitteisiksi, jotta säännösten tulkinta ei aiheuttaisi yrityksille hallinnollista lisätaakkaa, 2) yritysten selonottovelvollisuus on määriteltävä mahdollisimman suppeaksi ja selvärajaiseksi, jotta säännösten noudattaminen ei aiheuttaisi yrityksille suhteetonta hallinnollista lisätaakkaa, ja 3) edunsaajarekisterin tietojen yleisjulkisuudesta tulee luopua. Keskuskauppakamari katsoo myös, että kansallisessa lainsäädännössä ei tulisi asettaa rahanpesudirektiivin säännöksiä pidemmälle meneviä velvoitteita.

Vaikutustenarvioinnin osalta Keskuskauppakamari katsoo, että edunsaajarekisterin kustannusvaikutuksia erityisesti yrityksille on arvioitu puutteellisesti, ja tuo esiin eräitä näkökohtia, jotka sen mukaan tulisi huomioida vaikutustenarvioinnissa. Myös vaikutuksia rahanpesun torjuntaan tulisi tuoda paremmin esiin.

Tosiasiallisia edunsaajia koskevan määritelmän tulee olla täsmällinen näitä koskevan ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi. Se pitää määritelmää liian tulkinnanvaraisena yritysten kannalta. Keskuskauppakamari kannattaa työryhmän ehdottamaa rajausta omistajien ensimmäiseen portaaseen, mutta kritisoi ehdotetun 6 luvun 3 §:n säännöksen sanamuotoa pitäen sitä liian epämääräisenä. Ilmoitusvelvollisuutta tulisi myös rajoittaa sellaisiin seikkoihin, jotka ovat tosiasiallisesti määriteltävissä. Se kiinnittää lisäksi huomiota ehdotetun edunsaajarekisterin julkisuusnäkökohtiin.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Ahvenanmaan maakunnan hallitus katsoo oikeusministeriön tavoin, että ehdotetun 8 luvun 1 §:n 4 momentin muotoilua tulee vielä selvittää tarkemmin. Erityisesti tulee ottaa kantaa arpajaislainsäädännön suhdetta Ahvenanmaan itsehallintolain mukaiseen toimivallanjakoon. Maakuntahallitus huomioi, että

rahapelitoiminnasta Ahvenanmaalla säädetään maakuntalainsäädännössä ja katsoo, että asiakkaan tunnistamista koskevien säännökset tulevat sovellettavaksi vain siltä osin kuin oikeudenala kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Se esittää myös sisällöllisiä kommentteja asiakkaan tunnistamista koskeviin velvoitteisiin rahapelipalveluiden tarjoajien osalta.

OP Osuuskunta

OP Osuuskunnan näkemyksen mukaan esitykseen näyttää sisältyvän epä johdonmukaisuuksia, ristiriitaisuuksia ja epäselvyyksiä. OP kritisoi erityisesti taloudellisia vaikutuksia koskevia arvioita. Esityksen mukaiset uudet veloitteet tulevat käytännössä aiheuttamaan merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia, uutta ylläpidettävää dokumentaatiota (esimerkiksi riskiarvio), tietojen hankkimista kaupallisilta toimijoilta sekä toimintamallimuutoksia. Muutosten taloudelliset kokonaisvaikutukset ovat finanssisektorille todella huomattavat. Suorien taloudellisten vaikutusten lisäksi on uhkana, että uudet vaatimukset estäisivät tai hidastaisivat finanssituotteiden digitalisoitumiskehitystä. Lain voimaantulon ajankohtaan ja riskiperusteiseen lähestymistapaan tulisi myös kiinnittää huomiota.

OP esittää myös eräisiin yksityiskohtiin liittyviä tarkistustarpeita, ml. tosiasiallisen edunsaajan määritelmä ja riskiarvion laatiminen. Sen näkemyksen mukaan riskiarvioiden laatimiselle tulisi säätää siirtymäaika. OP kiinnittää huomiota myös rahanpesun selvittelykeskuksen erityiseen sovellukseen ilmoitusten tekemistä varten ja katsoo, että ilmoitusvelvollisten tulisi voida käyttää myös omia sovelluksiaan. Vaihtoehtoisesti tälle tulisi myös säätää siirtymäaika. Yksinkertaistetun tuntemismenettelyn pitää jatkossakin olla todellinen vaihtoehto ja mahdollisuus matalariskisten tuotteiden ja palvelujen tarjoamisessa ml. vahinkovakuutukset ja riskihenkivakuutukset. Edunsaajarekisterin osalta OP kiinnittää erityisesti huomiota päällekkäisiin velvoitteisiin ja pitää välttämättömänä sitä, että edunsaajarekisteriin ilmoitettaisiin aina kun mahdollista yrityksen lain mukainen tosiasiallinen edunsaaja riippumatta siitä, montako omistajaporrasta kyseisessä yrityksessä on. OP esittää myös eräitä yksityiskohtaisia kommentteja ehdotetun lain säännöksiin.

Verohallinto

Verohallinto kannattaa työryhmän ehdottamia muutoksia. Verohallinto viittaa syyskuussa 2015 antamaansa lausuntoon. Tiedonsaantioikeuksien kohdalla Verohallinto pitää tärkeänä, että rahanpesun estämistä koskevan sääntelyn uudistamisen yhteydessä ratkaistaan Verohallinnon oikeus käsitellä rahanpesuilmoituksia koskevia tietoja tai tehdä arvio siitä, miksi näitä valvontatietoja ei ole Suomessa mahdollista käsitellä verotuksen toimittamisessa. Verohallinnon näkemyksen mukaan sen oikeus käsitellä valvontatietoja on ehdotuksessa tulkinnanvarainen. Ehdotuksen yleisperusteluissa todetaan tietojen käsittelyn osalta vain, että valvontatietoja ei voisi käsitellä verotuksen toimittamisessa. Toisaalta sekä yleisperustelujen että ehdotetun 7 luvun 3 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden mukaisesti rahanpesun selvittelykeskus voisi antaa tietoja Verohallinnolle oma-aloitteisesti silloin kun rahanpesun esirikoksena on verorikos. Huolimatta laajasta tiedonsaantioikeudesta ei Verohallinnolla ole edellä mainitun mukaisesti laissa säädettyä perustetta käsitellä rahanpesun estämiseksi annettuja ilmoitustietoja, vaikka rahanpesun esirikos täyttäisi verorikoksen tunnusmerkistön, koska käyttö on ehdotuksen mukaisesti rajattu vain esitutkintaviranomaisten toimivallassa olevaan rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen.

Ehdotetun uuden rahanpesun valvontarekisterin osalta verohallinto kiinnittää huomiota siihen, että Harmaan talouden selvitysyksikön veloitteidenhoitoselvitys sisältää muun muassa salassa pidettäviä verotustietoja. Veloitteidenhoitoselvityksen käsittelijällä tulee olla laissa säädetty oikeus saada veloitteidenhoitoselvityksen sisältämiä salassa pidettäviä tietoja. Jatkotyössä tulee Verohallinnon näkemyksen mukaan selvittää, että aluehallintoviranomaisella on riittävät tiedonsaantioikeudet muun muassa Verohallinnolta veloitteidenhoitoselvityksen saamiseksi. Edunsaajarekisterin osalta verohallinto huomioi, että Hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti rekisterin pohjatietoina käytettäisiin Verohallinnolla olevia omistajatietoja. Verotustiedot ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä ja niiden käsittelystä edunsaajarekisterin pohjatietoina tai rekisterin valvonnassa tulee säännellä nimenomaisesti. Jatkotyössä tulee Verohallinnon mukaan arvioida verotustietojen tarpeellisuus edunsaajarekisterin kannalta ja säännellä tarvittaessa rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeudesta tältä osin. Asiakkaan tuntemistietojen tallentamisen osalta 3 luvun nojalla Verohallinto ehdottaa, että ulkomaalaisesta asiakkaasta tallennettaisiin tieto myös ulkomailla käytössä olevasta henkilö- tai verotunnisteesta.

Valtionvarainministeriön julkisen hallinnon ICT-osasto

Julkisen hallinnon ICT-osasto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi huomioida vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettu laki, siihen vuonna 2015 tehdyt muutokset, jotka tulevat voimaan 1.1.2016, sekä vireillä olevat muutokset. Lisäksi tulisi huomioida Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 910/2014, jota sovelletaan pääsääntöisesti 1.7.2016 alkaen. Julkisen hallinnon ICT-osasto esittää myös huomioita palveluväylähankkeen osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota kansalaisyhteiskunnan rooliin ja rahapeliyhteisöjä koskeviin muutoshankkeisiin, joita koskevat linjaukset on tehty sen jälkeen, kun työryhmän muistio on valmistunut, mukaan lukien arpajaislain muutosten aikataulu. Lisäksi se kiinnittää huomiota tosiasiallisen edunsaajan määrittelyyn suhteessa sen vakiintuneeseen merkitykseen rahapeliyhteisöjen tuotonjaossa. Tekstin alussa määritellään edunsaajan käsite siten, että tosiasiallisilla edunsaajilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä. On syytä ottaa huomioon, että rahapelien tuottojen kohdentamisessa järjestöille, yhdistyksille, säätiöille jne. puhutaan vakiintuneesti myös edunsaajista. Tarkoituksenmukaista olisi, etteivät samankaltaiset termit aiheuta käytännössä epäselvyyksiä.

Väestörekisterikeskus

Väestörekisterikeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota väestötietojärjestelmän henkilötietojen käsittelyyn liittyviin rajoituksiin, erityisesti niissä tapauksissa, joissa henkilöillä on voimassa turvakielto. Se kiinnittää huomiota myös siihen, että tiedot ovat 100% luotettavia ainoastaan niiden henkilöiden osalta, joilla on kotipaikka Suomessa, sekä tietopalvelujen maksullisuuteen suhteessa ehdotetun aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisterin tietojen päivittämiseen. Väestörekisterikeskus huomioi, että nykyisin luovutettavien tietojen osalta se suorittaa lain velvoittamana tarpeellisuusarviointia, ts. se arvioi, mitkä väestötietojärjestelmän ovat tarpeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Se toteaa, että käsitykset vaihtelevat siitä, mitä tiedot ovat tarpeen asiakkaan tunnistamiseksi ja kiinnittää huomiota erityisesti kansalaisuustiedon luovuttamiseen liittyviin ongelmiin. Väestörekisterikeskus kiinnittää

huomiota myös siihen, että rahoituslaitokset saavat osan asiakkaan tuntemistiedoista Väestörekisterikeskukselta, ja näkemyksen mukaan laissa tulee säätää yksilöidysti niistä tuntemistiedoista, joita käytetään rahanpesulain velvoitteiden noudattamiseen erityisesti jos niitä voidaan käyttää muihin tarkoituksiin. Tämä on tärkeää suhteessa henkilötietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että eräät asiakkaan riskiperusteiseen tunnistamiseen liittyvät velvoitteet voivat muodostua ongelmallisiksi yhdenvertaisuuslaissa säädetyn syrjinnän kiellon näkökulmasta, ja katsoo, että yhdenvertaisuusvaikutuksiin tulee kiinnittää huomiota näiden valmistelussa.

Korkein hallinto-oikeus

Korkein hallinto-oikeus on tarkastellut lausunnossaan työryhmän ehdotuksia muutoksenhausta, kiinnittäen huomiota hallintolainkäyttölain mukaiseen pääsääntöön suhteessa erityislainsäädäntöön. Korkein hallinto-oikeus huomioi, että muutoksenhaku vaikuttaisi tapahtuvan erityislakien mukaan hallintolainkäyttölain pääsäännön mukaisesti. Se katsoo, että jatkovalmistelun yhteydessä on syytä varmistaa, että muutoksenhaku kaikkiin rahanpesulain mukaisiin viranomaisten päätöksiin tapahtuu erityislakien nojalla. Selvyiden vuoksi olisi myös hyvä todeta, että asianajajayhdistyksen esitys ei voi olla erillisen muutoksenhaun kohteena. Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että hallintolainkäytön kehittämislinjan mukainen ratkaisu olisi valituslupakäytäntö. Huomioiden, että työryhmän ehdotuksessa tarkoitetut seuraamukset todennäköisesti tulisivat sovellettavaksi harvoin ja kyse voi olla huomattavista taloudellisista seuraamuksista, se katsoo kuitenkin että suora valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupamenettelyä on perusteltu tässä vaiheessa. Korkein hallinto-oikeus esittää myös yksityiskohtaisia kommentteja eräisiin ehdotettuihin säännöksiin. Korkein hallinto-oikeus huomauttaa myös, että ei ole toivottavaa, että lainsäädäntöä ryhdytään entistä enemmän kirjoittamaan lukukohtaisella numeroinnilla juoksevan numeroinnin sijasta.

Tulli

Tulli tukee työryhmän ehdotuksia. Se huomioi, että Tullin osalta lainsäädännön mukaiset velvoitteet säilyisivät uuden lain myötä voimassa olevaa lakia vastaavina. Tulli kiinnittää huomiota myös siihen, että sillä on jo nykyisellään toimivaltuudet tutkia rahanpesuun liittyviä epäilyjä tullirikosten osalta. Käytännössä Tullin toimintaan voi kuitenkin vaikuttaa varojen käsitteen laajennus. Tullilla ei ole muutoin ehdotukseen huomauttamista, mutta suurempien omaisuserien säilyttämisestä aiheutuvat kustannusvaikutukset tulisi huomioida taloudellisissa vaikutuksissa.

Tulli kiinnittää huomiota siihen, että se on jo 1.6.2015 voimaan tulleiden rahanpesulain muutosten seurauksena saanut oikeuden vastaanottaa tietoja rahanpesurekisteristä silloin, kun ne voivat liittyä tullirikoksiin. Se pitää tärkeänä, että jatkovalmistelun yhteydessä huomioidaan se, että rahanpesu ja sen esirikokset muodostavat kokonaisuuden, ja pitää tärkeänä, että rahanpesutiedot ovat mahdollisimman laajasti viranomaisten käytettävissä rahanpesuepäilyn selvittämiseksi. Tällä on viranomaisten toimintaa tehostavia vaikutuksia ja tiedot auttavat myös hahmottamaan rahavirtoja ja voivat edesauttaa harmaan talouden torjumista. Tulli esittää liitelakina muutosta henkilötietojen käsittelyssä Tullissa annettuun lakiin,

ja kiinnittää huomiota uuteen rikostorjunnasta Tullissa annettuun lakiin, joka on korvannut tullilain säännökset rikostorjunnasta.

Finanssivalvonta

Finanssivalvonta pitää erityisen tärkeänä riskiperusteista lähestymistapaa, joka mahdollistaa riskienhallintamenetelmien ja toimintatapojen tarkentumisen. Kaikkien rahanpesulainsäädännön alaisten toimijoiden saaminen tehokkaaseen valvontaan on merkittävä uudistuksella saavutettava etu. Finanssivalvonta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn tulee olla tarkkarajaista. Se huomauttaa, että laista puuttuu luottolaitoksen määritelmä, ja että lain soveltamisalaan kuuluu myös vakuutuslaitoksia, jotka eivät sisälly rahoituslaitoksen käsitteeseen. Tästä syystä tulisi käyttää käsitettä finanssilaitos. Finanssivalvonta huomioi myös, että laissa ei säädetä valvojakohtaisen riskiarvion julkisuudesta. Sen näkemyksen mukaan tämän ei tule olla julkinen. Asiakkaan tuntemisen osalta Finanssivalvonta kiinnittää huomiota erityisesti yhdenvertaisuuden periaatteeseen. Finanssivalvonta nostaa esille sen seikan, että asiakassuhteiden riskiperusteiseen arviointiin ja asiakkaan tuntemiseen liittyvät ilmoitusvelvollisten menettelytavat saattavat vaarantaa yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) tarkoitetun yhdenvertaisuuden. On myös mahdollista, että asiakkaan tuntemiseen liittyvien henkilötietojen käsittelyssä syntyy ristiriitoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämissääntelyn ja henkilötietosääntelyn (henkilötietolaki, 523/1999) välille. Näiden keskinäistä suhdetta tulisi jatkovalmistelussa selventää.

Finanssivalvonta kiinnittää huomiota asiakasvaratileihin liittyviin riskeihin ja epäkohtiin. Finanssivalvonta esittää harkittavaksi, tulisiko asiakasvaratileihin kohdistuvaa sääntelyä selventää tai lisätä. Voimassa olevassa rahanpesulaissa sekä lakiehdotuksessa asiakasvaratilit on nimenomaisesti mainittu vain tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista koskevassa pykälässä (3 luku 6 §). Neljännen rahanpesudirektiivin (Art 12) mukaan on mahdollista, että jäsenvaltio ei edellytä tiettyjä asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia (esim. asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen) noudatettavaksi sähkörahan liikkeeseenlaskun yhteydessä, jos sähkörahatuote täyttää direktiivin asettamat kriteerit ja se on arvioitu vähäriskiseksi tuotteeksi. Tällaista poikkeusta ei työryhmän muistiossa ehdoteta suomalaisille toimijoille, mutta Finanssivalvonta esittää sitä harkittavaksi. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan Finanssivalvonnan ja aluehallintoviraston valvontavastuita tulisi yksityiskohtaisissa perusteluissa avata tarkemmin siltä osin kun on mahdollista, että näiden kahden valvojan valvontavastuista syntyy epäselvyyttä (1 § 1 mom 4 kohta). Lisäksi Finanssivalvonta esittää eräitä lakiteknisiiä huomioita.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI) katsoo, että ehdotetun lain soveltamisala on joltain osin hyvin epäselvä, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä mm. siitä syystä, että lain velvollisuuksien laiminlyönteihin liittyy vakavia sanktioita. ESAVI kiinnittää huomiota erityisesti valvontarakenteeseen, seuraamusjärjestelmään ja näihin liittyvien viranomaisresurssien arviointiin. ESAVI esitti työryhmässä, että Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Finanssivalvonnan valvontavastuun työnjako olisi arvioitu uudelleen. Nykylainsäädäntö on tältä osin osoittautunut hyvin vaikeaselkoiseksi ja huonosti toimivaksi. Esityksessä ei ole asiaa kuitenkaan käsitelty. ESAVI katsoo, että esityksen 2 § 1 momentin 12, 13 ja 15 kohdissa tarkoitetut ilmoitusvelvolliset tulisivat olla Finanssivalvonnan valvottavana. ESAVI katsoo, että ei ole esitetty mitään perusteita sille, miksi ESAVI soveltuisi valvojaksi edellä mainituille ilmoitusvelvollisille.

ESAVI esittää myös eräitä muita yksityiskohtaisia kommentteja lain soveltamisalaan liittyen. Tavarakaupan osalta se kiinnittää huomiota siihen, että direktiivin soveltamisalaan kuuluu sekä maksun suorittaminen että vastaanottaminen, mitä ei ole huomioitu ehdotetun kansallisen lain soveltamisalassa. Ehdotetussa säädöstekstissä ja perusteluissa on myös ristiriita, joka tulisi korjata. Mikäli tarkoitus on, että arvokkaiden tavaroiden myyjät olisivat aina lain soveltamisalan piirissä, tämä tulisi tuoda esiin pykälätekstissä, eikä ainoastaan lainkohdan perusteluissa. ESAVI kiinnittää huomiota myös siihen, että direktiivin myötä tavarakauppiaiden osalta kynnyksarvo laskee 10 000 euroon, minkä seurauksena myös ilmoitusten määrä lisääntyy. Sen näkemyksen mukaan direktiivin muutosten merkitystä ja vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi perusteluissa. Se katsoo, että lainsäädäntötyön yhteydessä olisi vähintään tullut arvioida, olisiko rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta riittävä julkinen syy käteisen käytön rajoituksille. Perusteluissa tulisi ottaa myös kantaa siihen, minkä vuoksi virtuaalivaluuttojen sääntelyn osalta ei jäädä odottamaan yleiseurooppalaista sääntelyä. Lakiluonnoksessa ei ole missään perusteltu, mistä syystä virtuaalivaluuttoihin liittyvä valvonta on osoitettu Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Jotta virtuaalivaluuttoihin liittyvä valvonta olisi uskottavaa ja tehokasta, on valvojan viranomaisen valinta huolellisesti harkittava ja näin ollen myös perusteltava. ESAVI ei katso olevansa oikea viranomaisen tähän valvontatehtävään muun muassa siitä syystä, ettei ESAVIN elinkeinotoiminnan valvontatehtäviin kuulu maksuliikenteen sähköisen toimintaympäristön erityisasiantuntemusta edellyttävää valvontaa.

ESAVI kiinnittää Finanssivalvonnan tavoin huomiota rahoituslaitoksen määritelmään ja luottolaitoslain soveltamisalaan. Vaikka rahanpesudirektiivi on minimiharmonisointidirektiivi, tulisi kansallisen lain perusteluissa perustella mahdolliset soveltamisalan laajennukset. Perintätoiminnan sisällyttäminen rahanpesulain soveltamisalaan tulisi perustella esityksessä. Rahanpesulain soveltamisalan näkökulmasta avoimeksi jäävä ”notariaattitoiminnan” määritelmä on ongelmallinen, ja laissa tai lain perusteluissa tulisi kertoa, millaisia toimintoja tämän kohdan nojalla halutaan saattaa lain soveltamisalan piiriin. Koska notariaattitoimintaa ei ole määritelty missään selkeästi, on ilmoitusvelvollisen mahdotonta tietää kuuluvansa lain soveltamisalan piiriin, ja valvojan viranomaisen on mahdotonta valvoa lain noudattamista tältä osin. Rahoituslaitoksen määritelmään liittyy ESAVI:n näkemyksen mukaan ongelma. Esityksessä jako on seuraamusten osalta tehty sen mukaan, onko kyse Finanssivalvonnan vai muun viranomaisen valvomista toimijoista. Näin ollen aluehallintoviraston valvomille rahoituslaitoksille seuraamusmaksu on pienempi, kuin mitä rahoituslaitoksille neljännen rahanpesudirektiivin 59 artiklan 3 kohdassa edellytetään. Sitä, miksi aluehallintoviraston valvomille rahoituslaitoksille seuraamusmaksu on pienempi, ei ole perusteltu lakiluonnoksessa.

ESAVI esittää lisäksi myös eräitä yksityiskohtaisia lakitekniisiä kommentteja lakiehdotukseen ja sen perusteluihin, mukaan lukien sille ehdotettua valvontarekisteriä, edunsaajarekisteriä ja valvontaa koskevat säännökset. Erityisesti on epäselvää, onko tarkoituksena säätää, että 8 luvun 6 §:n nojalla viranomaisen voisi asettaa kiellon myös muun lainsäädännön kuin rahanpesulainsäädännön rikkomisesta. Tulisiko esimerkiksi aluehallintoviraston ensin ennakkoon arvioida perintäluvallisen toimijan toimintasuunnitelmia ja asettaa mahdollinen kiello, mikäli suunnitelman lainmukaisuudesta ei voida mennä takuuseen. Tämä lisäisi huomattavasti viranomaisen työmäärää. ESAVI ei pidä lainsäädäntötekniisesti hyvänä ratkaisuna sitä, että rahanpesulaissa säädettäisiin sellaisen kiellon määräämisestä, jonka perusteena olisi muun lainsäädännön vastainen menettely. Epäselväksi jää myös, mikä on toimeenpanokiellon suhde 9 luvun hallinnollisiin seuraamuksiin. ESAVI ei katso, että olisi esitetty riittäviä perusteita sille, että se olisi oikea viranomaisen maksun määräämisessä asianajajayhdistykseen kuuluvalla ilmoitusvelvolliselle.

Asianajajayhdistykselle tulisi aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tässä tapauksessa säätää velvollisuus toimittaa aluehallintovirastolle sen pyynnöstä lisätietoja seuraamuksen määräämistä varten. Aluehallintovirastolla tulisi olla oikeus saada myös salassa pidettäviä tietoja seuraamuksen määräämistä varten. Ilman näitä tiedonsaantioikeuksia aluehallintovirasto ei voi määrätä seuraamusta.

Yhteenveto (lokakuu 2016):

Osa lausunnonantajista on pitänyt puutteena sitä, että hallituksen esityksen perusvalmistelun suorittaneessa työryhmässä on ollut edustettuina pelkästään viranomaisia, ja olisivat toivoneet uutta lausuntokierrosta. Kuulemisessa on kuitenkin noudatettu lainvalmistelua koskevia kuulemisohjeita. Lausuntopalautteen suurin huomio kiinnittyy tosiasiallisia edunsaajia koskeviin tietoihin ja niiden rekisteröintiin, mukaan lukien erityisesti tosiasiallisen edunsaajan määritelmä ja tietojen julkisuusaste, yksinkertaistettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn, yrityksille riskien arvioinnista ja muista velvoitteista aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan ja kustannusvaikutuksiin sekä seuraamusjärjestelmään. Osa viranomaisista ja Suomen Asianajajaliitto ovat lisäksi kiinnittäneet huomiota valvontaa koskeviin yksityiskohtiin.

Lausuntopalautetta on käsitelty työryhmätyöskentelyyn osallistuneiden viranomaisten kesken. Jatkovalmistelu on suoritettu virkatyönä sisäministeriössä ja valtionvarainministeriössä yhteistyössä muiden toimivaltaisten ministeriöiden kanssa. Työryhmässä edustettuina olleiden viranomaisten lisäksi on käyty keskusteluita sosiaali- ja terveysministeriön, Patentti- ja rekisterihallituksen, Suomen Asianajajaliiton ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa. Lausuntopalautteen huomioiminen selostetaan hallituksen esityksessä.

Sisäministeriö, oikeusministeriö ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus ovat pyytäneet yhdessä Ahvenanmaan valtuuskunnalta lausunnon jatkovalmistelun aikana. Lisäksi on pyydetty uusi lausunto Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta uudelleen valtuuskunnan lausunnon huomioimiseksi, ottaen myös huomioon, että alkuperäisellä lausuntokierroksella olleesta käännöksestä puuttuivat perustelut.

Seuraavat tahot ovat antaneet jatkolausunnon:

Suomen Asianajajaliitto

Penningautomatförening

Elinkeinoelämän keskusliitto, Perhe-yritysten keskusliitto ja Keskuskauppakamari

Tietosuojavaltuutettu

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi

Sisäministeriö on kuullut seuraavia tahoja suullisesti jatkovalmistelun aikana:

Suomen Asianajajaliitto

Verohallinto

Helsingin ulosottovirasto

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Finanssialan keskusliitto ja sen jäsenet sekä OP

Elinkeinoelämän keskusliitto, Perhe-yritysten keskusliitto ja Keskuskauppakamari

Raha-automaattiyhdistys

Veikkaus Oy

Fintoto Oy